

ОБЩЕСТВЕН СЪВЕТ КЪМ
ЦЕНТРАЛНАТА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ
София, 1169, пл. „Княз Александър I“, ел. поща: os.cik@abv.bg

---

СТАНОВИЩЕ

по ключови въпроси от подготовката на предстоящите избори

По-малко от месец след обнародване на приетите от Народното събрание промени в Изборния кодекс, обществото ни е на прага на поредни предсрочни избори. Новите правила за гласуване, станали факт няколко месеца преди парламентарните избори, поставят и нови въпроси и предизвикателства пред изборната администрация.

Гласуване с два вида бюлетини и отчитане на резултатите

Приетите от законодателя разпоредби, въвеждащи ръчно броене не само на хартиените, но и на бюлетините от машинно гласуване, с предпоставка за допускане на неточности и грешки от членовете на СИК. Общественият съвет напомня препоръката си от свои предшни анализи за ефективно използване на специализираните устройства. С цел осигуряване на прозрачен изборен процес настояваме да се ползват предимствата на електронното съхранение, пренос и обработка на данни: чрез отпечатване на протокол от машинно гласуване (копие от който да се предоставя и на правоимащите лица), както и изтегляне на данните от флаш паметите на СУЕМГ още в изчислителния пункт на РИК, които да се публикуват на сайта на ЦИК (както досега) и да се ползват за последващ контрол и проверка. Обществото трябва да знае колко избиратели са гласували по единия или другия начин.

Дизайнът на новата бюлетина от машинно гласуване трябва да е опростен. Общественият съвет смята, че е достатъчно отпечатваната от СУЕМГ бюлетина да съдържа информация, аналогична със съдържащата се в доскорошните контролни разписки, а именно само наименованието на избраната партия или коалиция и евентуалния преференциален избор, независим кандидат или „не подкрепям никого“. С цел да се позволи двукратно съгване на машинната бюлетина след гласуването и поставянето на печат върху нея, е допустимо известно удължаване спрямо досегашните контролни разписки. В Методическите указания на ЦИК за СИК следва да се прецизират тези детайли, които са важни за запазване на тайната на гласа.

Препоръчваме методиката на ръчно преброяване, като и секционният протокол, да посочват отчитане поотделно на гласовете, подадени с двата вида бюлетини – машинни и хартиени. Формулярът на протокола на СИК и езикът на инструкциите в него да се променят така, че да улесняват членовете на СИК при попълването на увеличения обем данни, а операциите, изискващи сумиране на числа, да се сведат до необходимия минимум.

Преразпределение на мандатите по избирателни райони

Данните от проведеното преброяване на населението през 2021 г. са официално обявени, което ще намери своето отражение в ново разпределение на мандатите между изборните райони в страната. Поради високия обществен интерес настояваме ЦИК да изпълни законовото си задължение да обяви новото разпределение на мандати по МИР в страната заедно с пълните изходни числови данни от преброяването, използвани за пресмятаннията, както и детайлна илюстрация „стъпка по стъпка“ на прилагането на методиката по Изборния кодекс.

Общественният съвет напомня, че формирането на МИР „Зад граница“, макар и отложено за 2025 г., остава в дневния ред на политиките, експертите и изборната администрация. Както вече сме отбелязвали, въвеждането му би адресирало проблеми като механичното разпределение на гласовете от чужбина из районите в страната; невъзможността на избирателите от диаспората да гласуват с предпочитанията, а само за партии; липсата на възможност да излъчват депутати с пряко отношение и ангажимент към техните проблеми. В тази връзка настояваме след изборите на 2 април т.г. да продължат експертните дискусии и публични дебати за начина на формиране на избирателни списъци, в това число чрез активна регистрация на трайно пребиваващите извън България избиратели, както и дефиниране на методика за разпределяне на мандатите по избирателни райони.

Гласуване зад граница

Обръщаме внимание, че новоприетите разпоредби на Изборния кодекс задължават Министерството на външните работи да посочи по един представител на държавата (държавен служител или лице в трудовоправни отношения в държавната администрация) във всяка СИК зад граница, в това число и свентуални заместници при нужда. Очакваме ЦИК и МВнР редовно да обявяват предварителни разчети за необходимия брой представители и за плановете си да ги организират, обучат и командироваат. Законовият текст може да се изпълни и като се сключат срочни трудови договори между МВнР с български граждани от общностите по места, което ще спести средства и ще даде повече организационна гъвкавост. Във всеки случай не бива да се допуска свентуални затруднения на администрацията да послужат като оправдание за ограничаване на броя на секциите в чужбина.

Видеонаблюдение

Видеонаблюдение в реално време и видеозаснемане след обявяване края на изборния ден при преброяването на гласовете и съставянето на протокола се въвежда за първи път в българското изборно законодателство. Независимо от различните експертни становища „за“ и „против“, законната разпоредба е факт и задължение на изборната администрация да управлява този процес по начин, който няма да компрометира доверието в него. Необходимо е да се осигури максимална прозрачност на всеки аспект по въвеждане на видеонаблюдението, в това число да се информира обществеността колко е броят на изборните помещения, на които ще се монтира; каква е спецификацията на необходимите технически устройства и как ще бъдат осигурени / закупени; дали е възможно да се обезпечи навсякъде интернет връзка за видеонаблюдение в реално време; кой, по какъв начин и на каква платформа ще има достъп до видеонаблюдението; ще има ли технически

лица, отговорни за монтирането, включването, първоначалното тестване и последващото снемане на записаната информация от камерите.

Не по-малко важно е да се съхрани доверието на избирателите, че тайната на вота няма да бъде нарушена и няма опасност от оказване на натиск. В тази връзка Общественият съвет препоръчва ЦИК и Министерския съвет да обезпечат убедителни гаранции, че по време на гласуването няма да има запне или излъчване, включително чрез физическо закриване на обектива на камерите.

Може да бъде изработен и отделен обучителен видеоклип във връзка с видеонаблюдението, който да е част от пакета материали, предназначени за обучение на СИК.

София, 2 февруари 2023 г.